

פרק שלישי: חזרה ואי-חזרה על וי"ו החיבור

א. חזרה על וי"ו החיבור

ב. אי-חזרה על וי"ו החיבור

1. וי"ו החיבור לפני השם האחרון

2. וי"ו החיבור לפני כל השם השני של זוגות שמות

3. וי"ו החיבור לפני שני השמות האחרונים בצירופים בעלי ארבעה שמות או יותר

4. וי"ו החיבור חסרה באמצע הצירוף או בסופו

5. בלי וי"ו החיבור

ג. סיכום

בפרק זה נבדוק את החזרה ואי-החזרה על וי"ו החיבור בצירופים בעלי שלושה שמות או יותר בקורפוס מוגבל מתוך טקסטים מסוג הפרוזה: החומש ודברי הימים מהמקרא וארבע מגילות מדבר יהודה - פ"ח, סה"י (טורים 1-9), מלחמה ומקדש. נביא כאן מתוך הקורפוס את כל הצירופים בעלי שלושה שמות ללא מילות היחס או תווית המושא הישיר.

א. חזרה על וי"ו החיבור (X 364)

לדוגמה:

בר' ז 7 : ויבא נח ובניו ואשתו ונשי-בניו אתו אל-התבה מפני מי המבול

בר' ח 22 : עד כל-ימי הארץ זרע וקציר וקר וחם וקיץ וחרף ויום ולילה לא ישבתו

בר' יב 16 : ולאברם היטיב בעבורה ויהי-לו צאן-ובקר וחמרים ועבדים ושפחת ואתנת וגמלים

שמות ג 22 : ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי-כסף וכלי זהב ושמלת

שמות כה 29 : ועשית קערתי וכפתי וקשותיו ומנקיתיו אשר יסך בהן זהב טהור תעשה אתם

שמות כו 31 : ועשית פרכת תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר

וי' כג 14 : ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד-עצם היום הזה עד הביאכם את-קרבת אל-היכם

וי' כו 46 : אלה החקים והמשפטים והתורות אשר נתן יהוה בינו ובין בני ישראל בהר סיני ביד-משה

במ' ג 27 : ולקחת משפחת העמרמי ומשפחת היצהרי ומשפחת התברני ומשפחת העזיאל אללה הם משפחת

הקהתי

במ' לא 20 : וכל-בגד וכל-כלי-עור וכל-מעשה עזים וכל-כלי עץ תתחטאו

דב' יד 29 : ובא הלוי כי אין-לו חלק ונחלה עמך והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך

דב' כט 3 : ולא-נתן יהוה לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמע עד היום הזה

דה"א יח 4 : וילכד דויד ממנו אלף רכב ושבעת אלפים פרשים ועשרים אלף איש רגלי

דה"ב ט 9 : ותתן למלך מאה ועשרים ככר זהב ובשמים לרב מאד ואבן יקרה

סה"י א 5-6 : לעשות אמת וצדקה ומשפט בארץ

סה"י ג 2 : ודעתו וכוחו והונו לוא יבואו בעצת יחד

מלחמה ז 12-13 : וביד הששה יהיו חצוצרות המקרא וחצוצרית הזכרון וחצוצרות התרועה וחצוצרות

המרדף וחצוצרות המאסף

מקדש מט 16 : ובגדים ושקים ועורות יתכבסו

מקדש נו 3-5 : ופקדו {ו} בראשיהמה שרי אלפים ושרי מאות ושרי חמשים ושרי ע'שרות בכול עריהמה

נכללו כאן הצירופים בעלי שלושה שמות שבהם כינוי פרוד הוא השם הראשון של הצירופים. לדוגמה :

במ' לא 26 : שא את ראש מלקות השבי באדם ובבהמה אתה ואלעזר הכהן וראשי אבות העדה

דב' ו 2 : לשמר את-כל-חקתי ומצותיו אשר אנכי מצוך אתה ובנך ובן-בנך כל ימי חיך

יש צירופים במבנה סמיכות שבהם הסומך הוא הצירוף בעל שלושה שמות או יותר.²³⁷ לדוגמה (הנסמכים מסומנים בקו תחת):

שמות ג 17 : ואמר אעלה אתכם מעני מצרים אל-ארץ הכנעני והחתי והאמרי והפרזי והחוי והיבوسی אל-ארץ זבת חלב ודבש

שמות ג 8 : ... אל-מקום הכנעני והחתי והאמרי והפרזי והחוי והיבوسی

וי' ז 23 : דבר אל-בני ישראל לאמר כל-חלב שור וכשב ועז לא תאכלו

דב' ה 31 : ואתה פה עמד עמדי ואדברה אליך את כל-המצוה והחקים והמשפטים אשר תלמדם ועשו בארץ אשר אנכי נתן להם לרשתה

²³⁷ נמצאים גם כמה וכמה מקרים שבהם הסומך מופיע במבנה "וי"ו החיבור לפני השם האחרון", למשל, "אלהי

אברהם X יצחק ויעקב" (שמות ג 16), "ארץ-זית X שמן ודבש" (דב' ח 8), "יכול כלי עץ X ברזל ונחושת" (מקדש מט 14-15) ועוד (ראה את רשימת הפסוקים לטבלה 35 בנספח).

דב' ח 8 : ארץ חטה ושערה וגפן ותאנה ורמון

דה"א כג 2 : ויאסף את-כל-שרי ישראל והכהנים והלויים

דה"א כה 1 : לבני אסף והימן וידותון

דה"ב כט 25 :...במצות דויד וגד חזה-המלך ונתן הנביא

דה"ב לד 6 : ובערני מנשה ואפרים ושמעון ועד נפתלי בהר בתיחם סביב

מלחמה ב 12 : בששית ובשביעית ילחמו בכול בני אשור ופרס והקדמוני עד המדבר הגדול

מקדש ס 6-8 : וללויים מעשר הדגן והתירוש והיצהר אשר הקדישו לי לראישונה

בפסוקים הבאים מילת היחס לי' לציון פירוט מופיעה לפני השם האחרון בצירוף :

וי' יא 46 : זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרמשת במים ולכל-נפש השרצת על-הארץ

וי' טו 32-33 : זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת-זרע לטמאה-בה והדוה בנדתה והזב את-זובו לזכר

ולנקבה ולאיש אשר ישכב עם-טמאה

דה"א כט 6 : ויתנדבו שרי האבות ושרי שבטי ישראל ושרי האלפים והמאות ולשרי מלאכת המלך

דה"ב כד 12 : ויהיו שכרים חצבים וחרשים לחדש בית יהוה וגם לחרשי ברזל ונחשת לחזק את-בית יהוה

דה"ב כו 14 : ויכן להם עזיהו לכל-הצבא מגנים ורמחים וכובעים ושרינות וקשתות ולאבני קלעים

באשר לשני הפסוקים מספר ויקרא, אף ניתן לראות את מילת היחס לי' לפני השם האחרון כלי השייכות,

שכן המילה 'תורת' היא הנסמך לשמות אחריה בפסוקים אלה.

ישנם מקרים שבהם הכלל והפרט נמצאים בקשר תמורה, והפרט הוא הצירוף בעל שלושה שמות או

יותר. לדוגמה (השמות הכלליים מסומנים בקו תחת):

שמות ל' 34 : ויאמר יהוה אל-משה קח-לך סמים נטף ושחלת וחלבנה

שמות לה 22 : כל נדיב לב הביאו חח וזנוס וטבעת וכמוז כל-כלי זהב

במ' לב 3-4 : עטרות ודיבן ויעזר ונמרה וחשבון ואלעלה ושבם ונבו ובען הארץ אשר הכה יהוה לפני עדת

ישראל ארץ מקנה הוא

דב' ז 1-2 : כי יביאך יהוה אלהיך אל-הארץ אשר-אתה בא-שמה לרשתה ונשל גוים-רבים מפניך החתי

והגרשי והאמרי והכנעני והפרזי והחוי והיבוסי שבעה גוים רבים ועצומים ממך

דה"א ה 21 : וישבו מקניהם גמליהם חמשים אלף וצאן מאתים וחמשים אלף וחמורים אלפים ונפש אדם

מאה אלף

דה"ב כא 2 : ולו-אחיים בני יהושפט עזריה ויחיאל וזכריהו ועזריהו ומיכאל ושפטיהו כל-אלה בני יהושפט מלך-ישראל
מקדש מט 14-15 : יטהרו את הבית ואת כול כליו רחים ומדוכה וכול כלי עץ ברזל ונחושת וכול כלים אשר יש להמה טהורה

מקדש נ 20-21 : כול שרץ הארץ תטמאו החולד והעכבר והצב למינו והלטאה והכח והחמט והתנשמת

הכלל הוא "זה" או "אלה". לדוגמה :

בר' לו 26 : ואלה בני דישן חמדן ואשבן ויתרן וכו'²³⁸

וי' יא 29-30 : וזה לכם הטמא בשרץ השרץ על-הארץ החלד והעכבר והצב למינהו והאנקה והכח והלטאה והחמט והתנשמת

וי' כא 14 : אלמנה וגרושה וחללה זנה את-אלה לא יקח כי אם-בתולה מעמיו יקח אשה

במ' ג 17 : ויהיו-אלה בני-לוי בשמתם גרשון וקהת ומררי

דה"א ב 18 : ואלה בניה ישר ושובב וארדון

דה"א ה 24 : ואלה ראשי בית-אבותם ועפר²³⁹ וישעי ואליאל ועזריאל וירמיה והודויה ויחדיאל

הצירופים הבאים חצוים ע"י חלקי דיבר אחרים (שמסומנים בקו תחתית) :

שמות יב 30 : ויקם פרעה לילה הוא וכל-עבדיו וכל-מצרים

שמות יב 38 : וגם ערב רב עלה אתם וצאן ובקר מקנה כבד מאד

שמות יח 6 : ויאמר אל-משה אני חתנדך יתרו בא אליך ואשתך ושני בניה עמה

וי' כג 18 : יהיו עלה ליהנה ומנחתם ונסכיהם אשה רית-ניחח ליהנה

במ' יא 19 : לא יום אחד תאכלון ולא יומים ולא חמשה ימים ולא עשרה ימים ולא עשרים יום עד חדש

ימים עד אשר-יצא מאפכם והיה לכם לזרא

במ' טז 27 : ודתן ואבירם יצאו נצבים פתח אהליהם ונשיהם ובניהם וטפם

דה"א יד 1 : וישלח חירם מלך-צר מלאכים אל-דויד ועצי ארזים וחרשי קיר וחרשי עצים לבנות לו בית

דה"א טו 27 : ודויד מכרבל במעיל בוצ' וכל-הלויים הנשאים את-הארון והמשררים וכנניה השר המשא

המשררים ועל-דויד אפוד בד

²³⁸ השווה לפסוקים אחרים שהם משפטים שמניים כמו "ובני ראובן חנוך ופלוא וחצרון וכרמיי" (בר' מו 9 ; מו 10, 12,

13 ; שמות ו 15, 16, 17 ; דה"א א 5, 6, 9 ועוד).

²³⁹ עם הוי"ו המפרשת בראש הצירוף.

דה"ב לד 30 : ויעל המלך בית-יהוה וכל-איש יהודה וישב ירושלם והכהנים והלויים וכל-העם מגדול ועד-

קטן

מקדש מב 9-10 : ונשכות בנוית וחדריהמה ופרוריהמה כתחתונות שניות ושל[ני]שיות כמדת התחתונות

<טבלה 34> א. חזרה על וי"ו החיבור

בר'	שמות	וי'	במ'	דב'
53	52	18	31	25
דה"י	סה"י	מלחמה	פ"ח	מקדש
134	7	14	0	30

(סה"כ: 364 ; ראה עמ' 267)

ב. אי-חזרה על וי"ו החיבור

1. וי"ו החיבור לפני השם האחרון (X 66)

מבנה זה חוזר בכמה סוגי צירופים מסוימים.²⁴⁰ צירופים בעלי שמות אנשים (או שבטים) :

בר' י 1 : ואלה תולדת בני-נח שם Xחם ויפת

בר' יד' 1 : ויהי בימי אמרפל מלך-שנער Xאריוך מלך אלסר Xכדרלעמר מלך עילם ותדעל מלך גוים

בר' יד' 24 : בלעדי רק אשר אכלו הנערים וחלק האנשים אשר הלכו אתי ענר Xאשכל וממרא הם יקחו

חלקם

בר' מו 11 : ובני לוי גרשון Xקהת ומררי

שמות ג 6 : ויאמר אנכי אלהי אביך אלהי אברהם Xאלהי יצחק ואלהי יעקב

שמות ג 15 : כה-תאמר אל-בני ישראל יהוה אלהי אבותיכם אלהי אברהם Xאלהי יצחק ואלהי יעקב שלחני

אליכם

שמות ג 16 : ואמרת להם יהוה אלהי אבותיכם נראה אלי אלהי אברהם Xיצחק ויעקב

²⁴⁰ אף בשני הפרקים הקודמים (סעיף א. 1-3 בכל פרק) ראינו שצירופי שמות פרטיים או צירופים שכיחים אחרים

חוזרים במבנה זה.

שמות ד 5 : למען יאמינו כי-נראה אליך יהוה אלהי אבתם אלהי אברהם X אלהי יצחק ואלהי יעקב

שמות יז 10 : ומשה X אהרן וחור עלו ראש הגבעה

במ' יג 22 : ויעלו בנגב ויבא עד-חברון ושם אחימן X ששי ותלמי ילידי הענק

במ' טז 24 : דבר אל-העדה לאמר העלו מסביב למשכן-קרח X דתן ואבירם

במ' טז 27 : ויעלו מעל משכן-קרח X דתן ואבירם מסביב

דה"א א 4 : נח²⁴¹ שם X חם ויפת

דה"א א 37 : בני רעואל נחת X זרח X שמה ומזה

דה"א ד 7 : ובני חלאה צרת X יצחר ואתנן

דה"א ד 15 : ובני כלב בן-יפנה עירו X אלה ונעם

דה"א ה 27 : בני לוי גרשון X קהת ומררי

דה"א ו 1 : בני לוי גרשם X קהת ומררי

דה"א ח 39 : ובני עשק אחיו אולם בכרו X יעוש השני ואלילפלט השלשי

דה"א טו 19 : והמשררים הימן X אסף ואיתן במצלתים נחשת להשמיע

דה"א כג 12 : בני קהת עמרם X יצהר X חברון ועזיאל ארבעה

דה"א כג 19 : בני חברון יריהו הראש X אמריה השני X יחזיאל השלישי ויקמעם הרביעי

דה"א כט 18 : יהוה אלהי אברהם X יצחק וישראל אבתינו

דה"ב ל 6 : בני ישראל שובו אל-יהוה אלהי אברהם X יצחק וישראל

מקדש לט 11-12 : שמעון X לוי ויהודה בקדם מזרח

מקדש לט 12-13 : [ר]אובן X יוסף ובנימין לנגב דרום

מקדש לט 13 : יש שכר X זבולון וגד לים

מקדש לט 13 : דן X נפתלי ואשר לצפון

צירופים בעלי שמות עמים או מקומות :

דה"ב יב 3 : ואין מספר לעם אשר-באו עמו ממצרים לובים X סכיים וכושים

דה"ב כ 22 : ובעת החלו ברנה ותהלה נתן יהוה מארבים על-בני עמון X מואב והר-שעיר הבאים ליהודה

וינגפו

²⁴¹ "נח" כוונתו "בני נח" לפי תרגום השבעים.

צירופים עם שמות לציון קשר משפחתי :

שמות לב 2 : ויאמר אלהם אהרן פרקו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם Xבניכם ובנתיכם והבאו אלי

במי לב 26 : טפנו Xנשינו Xמקננו וכל-בהמתנו יהיו-שם בערי הגלעד

דה"ב כ 13 : וכל-יהודה עמדים לפני יהוה גם-טפם Xנשיהם ובניהם

צירופים בעלי שמות אבנים יקרות בספר שמות :

שמות כח 17 : טור אדם Xפטדה וברקת הטור האחד

שמות כח 18 : והטור השני נפך Xספיר ויהלם

שמות כח 19 : והטור השלישי לשם Xשבו ואחלמה

שמות לט 10 : טור אדם Xפטדה וברקת הטור האחד

שמות לט 11 : והטור השני נפך Xספיר ויהלם

שמות לט 12 : והטור השלישי לשם Xשבו ואחלמה

שמות לט 13 : והטור הרביעי תרשיש Xשהם וישפה

צירופים בחזרה על "שרי..." בספר שמות :

שמות יח 21 : ושמת עליהם שרי אלפים Xשרי מאות Xשרי חמשים ושרי עשרת

שמות יח 25 : ויתן אתם ראשים על-העם שרי אלפים Xשרי מאות Xשרי חמשים ושרי עשרת

צירופים של "גביעיה כפתריה ופרחיה" בספר שמות :

שמות כה 31 : גביעיה Xכפתריה ופרחיה ממנה יהיו

שמות לו 17 : גביעיה כפתריה ופרחיה ממנה היו

צירופים בעלי שמות סוגי מאכל בספר דברים :

דב' ח 8 : ארץ-זית Xשמן ודבש

דב' יד 23 : מעשר דגנך Xתירשך ויצהרך

דב' יח 4 : ראשית דגנך Xתירשך ויצהרך

צירופים עם המילים "מצווה" ו"חק":

דב' ו 1 : וזאת המצוה X החקים והמשפטים אשר צוה יהוה אלהיכם ללמד אתכם לעשות בארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה

דה"א כט 19 : לשמור מצותיך X עדותיך וחקיך

צירוף "חומה דלתים ובריה":

דב' ג 5 : כל-אלה ערים בצרות חומה גבהה X דלתים ובריה

דה"ב ח 5 : ויבן את-בית חורון העליון ואת-בית חורון התחתון ערי מצור חומות X דלתים ובריה

צירופים עם מילים "עשר" ו"כבוד" בספר דה"י:

דה"א כט 28 : וימת בשיבה טובה שבע ימים X עשר וכבוד

דה"ב א 11 : ולא-שאלת עשר X נכסים וכבוד

צירופים אחרים:

בר' ו 16 : תחתים X שנים ושלשים תעשה

בר' ח 19 : כל-החיה X כל הרמש וכל-העוף כל רמש על-הארץ למשפחתיהם יצאו מן-התבה²⁴²

שמות יב 11 : וככה תאכלו אתו מתניכם חגרים X נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם

שמות יד 23 : וירדפו מצרים ויבאו אחריהם כל סוס פרעה X רכבו ופרשיו אל-תוך הים

שמות כא 10 : אם-אחרת יקח-לו שארה X כסותה וענתה לא יגרע

וי' יט 36 : מאזני צדק X אבני-צדק X אופת צדק והין צדק יהיה לכם

דב' ג 6 : ונחרם אותם כאשר עשינו לסיחן מלך חשבון החרם כל-עיר מתם X הנשים והטף²⁴³

דב' ד 11 : וההר בער באש עד-לב השמים חשך X ענן וערפל

דב' ח 7 : ארץ נחלי מים X עינת ותהמת יצאים בבקעה ובהר

דב' כז 19 : ארור מטה משפט גר-X יתום ואלמנה

²⁴² השווה לפסוק בר' ז 14 "המה וכל-החיה למינה וכל-הבהמה למינה וכל-הרמש על-הארץ למינהו וכל העוף

למינהו כל צפור כל-כנף".

²⁴³ "כל-עיר" - כלל. ראה את התרגום ב-JPS, "every town - men, women, and children".

דה"א ט 2 : והיושבים הראשנים אשר באחזותם בעריהם ישראל Xהכהנים Xהלויים והנתינים

דה"א כט 21 : ויזבחו ליהוה זבחים ויעלו עלות ליהוה למחרת היום ההוא פרים אלף Xאילים אלף X
כבשים אלף ונסכיהם

דה"ב ב 7 : ושלח-לי עצי ארזים Xברושים ואלגומים

מלחמה ז 9-10 : ויצאו מן השער התיכון אל בין המערכות שבעה כוהנים מבני אהרון לובשים בגדי שש לבן
Xכתונת בד ומכנסי בד

מקדש מט 14-15 : וכול כלי עץ Xברזל ונחושת

אף על פי שיש צירופים שכיחים שחוזרים במבנה זה כפי שאנו רואים לעיל, עלינו לזכור שלעתים צירופים
בעלי אותם שמות מופיעים בחילוף מבנים. אכן, נמצא למשל הצירוף "שם Xחם ויפת" (בר' י 1, דה"א א 4)
יחד עם "שם וחם ויפת" (בר' ז 13, ²⁴⁴ט 18), והצירוף "עשר Xנכסים וכבוד" (דה"ב א 11) מופיע ליד "עשר
ונכסים וכבוד" (שם 12).²⁴⁵

<טבלה 35> ב. 1. וי"ו החיבור לפני השם האחרון

בר'	שמות	וי'	במ'	דב'
6	19	1	4	9
דה"י	סה"י	מלחמה	פ"ח	מקדש
20	0	1	0	6

(סה"כ: 66 ; ראה עמ' 272)

2. וי"ו החיבור לפני כל השם השני של זוגות שמות (X 26)

²⁴⁴ "נח ושם-וחם ויפת בני-נח ואשת נח ושלושת נשי-בניו".

²⁴⁵ בעבודתו על התופעה במשנה צפרי (תשמ"ה, עמ' 73-76) טוען שצירופים שכיחים רבים בעלי שלושה שמות מופיעים במבנה זה כמו "בהמה חיה ועוף", "חרש שוטה וקטן", "פיגול נותר וטמא" ועוד, ועם זאת ישנם צירופים שכיחים שבהם וי"ו החיבור מופיעה גם לפני השם השני כמו "ספרים ותפילים ומזוזות", "נשים ועבדים וקטנים" ועוד. הוא מציין שם בצדק שהבדל בין הדגמים השונים של איחוי הוא עניין של סגנון כתיבה.

צירופים בעלי שמות אנשים :

בר' י 4 : ובני יון אלישה ותרשיש X כתים ודדנים

בר' לו 13 : ואלה בני רעואל נחת וזרח X שמה ומזה

שמות ו 14 : בני ראובן בכר ישראל חנוך ופלוא X חצרון וכרמי אלה משפחת ראובן

במ' ג 2 : ואלה שמות בני-אהרן הבכור נדב ואביהוא X אלעזר ואיתמר

במ' ג 19 : ובני קהת למשפחתם עמרם ויצהר X חברון ועזיאל

דה"א א 7 : ובני יון אלישה ותרשישה X כתים ורודנים

דה"א א 8 : בני חם כוש ומצרים X פוט וכנען

דה"א ד 16 : ובני יהללאל זיף וזיפה X תיריא ואשראל

דה"א ד 20 : ובני שימון אמנון ורנה X בן-חנוך ותולון

דה"א ה 3 : בני ראובן בכור ישראל חנוך ופלוא X חצרון וכרמי

דה"א ה 29 : ובני אהרן נדב ואביהוא X אלעזר ואיתמר

דה"א ז 1 : ולבני יששכר תולע ופועא X ישיב ושמרון ארבעה

דה"א ז 34 : ובני שמר אחי ורוהגה X יחבה וארם

דה"א כד 1 : ולבני אהרן מחלקותם בני אהרן נדב ואביהוא X אלעזר ואיתמר

צירופים בעלי שמות מקומות או עמים :

דב' כ 17 : כי-החרס תחרימם החתי וX האמרי X הכנעני וX הפרזי X החוי וX היבוסים כאשר צוך יהוה אלהיך

דב' כט 22 : ...ולא-יעלה בה כל-עשב כמהפכת סדם ועמרה X אדמה וצביים אשר הפך יהוה באפו ובחמתו

דה"א ז 29 : ועל-ידי בני-מנשה בית-שאן ובנתיא X תענך ובנתיא X מגדו ובנתיא X דור ובנתיא באלה ישבו

בני יוסף בן-ישראל

צירוף "עץ ואבן X כסף וזהב" :

דב' כט 16 : ותראו את-שקוציהם ואת גלליהם עץ ואבן X כסף וזהב אשר עמהם

מקדש נט 3-4 : ועבדו שמה אלוהים מעשי ידי אדם עץ ואבן X כסף וזהב

צירופים אחרים :

בר' לב 14-16 : וילן שם בלילה ההוא ויקח מן-הבא בידו מנחה לעשו אחיו עזים מאתים ותישים עשרים X
 רחלים מאתים ואילים עשרים X גמלים מיניקות ובניהם שלשים X פרות ארבעים ופרים עשרה X אתנת
 עשרים ועירם עשרה

בר' מג 11 : והורידו לאיש מנחה מעט צרי ומעט דבש X נכאת ולט X בטנים ושקדים
 וי' כג 37 : להקריב אשה ליהוה עלה ומנחה X זבח ונסכים דבר-יום ביומו
 דב' כח 18 : ארור פרי-בטנך ופרי אדמתך X שגר אלפיך ועשתרות צאנך
 דה"ב ב 14 : ועתה החטים והשערים X השמן והיין אשר אמר אדני ישלח לעבדיו
 דה"ב ו 28 : שדפון וירקון X ארבה וחסיל כי יהיה
 דה"ב יד 6 : ונסב חומה ומגדלים X דלתים ובריחים

<טבלה 36 ב. 2. וי"ו החיבור לפני כל השם השני של זוגות שמות

בר'	שמות	וי'	במ'	דב'
4	1	1	2	4
דה"י	סה"י	מלחמה	פ"ח	מקדש
13	0	0	0	1

(סה"כ: 26)

3. וי"ו החיבור לפני שני השמות האחרונים בצירופים בעלי ארבעה שמות או יותר (X 7)

בר' לו 11 : ויהיו בני אליפז תימן X אומר X צפו וגעתם וקנו
 וי' כג 40 : ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר X כפת תמרים וענף עץ-עבת וערבי-נחל
 דה"א ה 28 : ובני קהת עמרם X יצהר וחברון ועזיאל
 דה"א כג 10 : ובני שמעי יחזקאל X זינא ויעוש ובריעה אלה בני-שמעי ארבעה
 דה"ב כח 12 : ויקמו אנשים מראשי בני-אפרים עזריהו בן-יהוחנן X ברכיהו בן-משלמות ויחזקיהו בן-שלם
 ועמשא בן-חדלי על-הבאים מן-הצבא
 דה"ב לא 18 : ולהתיחש בכל-טפם X נשיהם ובנותיהם לכל-קהל
 מלחמה ז 10-11 : וחוגרים באבנט בד שש משוזר X תכלת וארגמן ותולעת שני

4. וי"ו החיבור חסרה באמצע הצירוף או בסופו (X 72).

יש צירופים רבים שבהם חסרה וי"ו החיבור במקומות שונים. אמנם אי-אפשר לשייך את כל הצירופים לתת-קבוצות שונות, אולם ניתן לבנות כמה תת-קבוצות ולהביא את דוגמותן.

צירופים שבהם חסרה וי"ו החיבור לפני השם השני. לדוגמה :

שמות כח 8 : וחשב אפדתו אשר עליו כמעשהו ממנו יהיה זהב Xתכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר

שמות כח 15 : זהב Xתכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר תעשה אתו

שמות לח 2 : ויעש את-האפד זהב Xתכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר

שמות לט 5 : וחשב אפדתו אשר עליו ממנו הוא כמעשהו זהב Xתכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר כאשר צוה

יהוה את-משה

שמות לט 8 : ויש את-חשן מעשה חשב כמעשה אפד זהב Xתכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר

במ' כז 1 : ואלה שמות בנתיו מחלה Xנעה וחגלה ומלכה ותרצה

במ' לו 11 : ותהיינה מחלה Xתרצה וחגלה ומלכה ונעה בנות צלפחד לבני דדיהן לנשים²⁴⁶

דה"א א 35 : בני עשו אליפז Xרעואל ויעוש ויעלם וקרח

דה"א ד 1 : בני יהודה פרץ Xחצרון וכרמי וחור ושובל

דה"א ט 44 : ולאצל ששה בנים ואלה שמותם עזריקם Xבכרו וישמעאל ושעריה ועבדיה וחנן אלה בני אצל

דה"א ח 14-16 : ואחיו Xששק וירמות וזבדיה וערד ועדר ומיכאל וישפה ויוחא בני בריעה

דה"א ח 38 : ולאצל ששה בנים ואלה שמותם עזריקם Xבכרו וישמעאל ושעריה ועבדיה וחנן

כל-אלה בני אצל

דה"ב לא 5 : וכפרץ הדבר הרבו בני ישראל ראשית²⁴⁷ דגן Xתירוש ויצהר ודבש וכל תבואת שדה ומעשר הכל

לרב הביאו

²⁴⁶ השווה, "מחלה ונעה Xחגלה Xמלכה ותרצה" (במ' כז 33).

²⁴⁷ נסמך משותף.

ייתכן שחוסר וי"ו החיבור לפני השם הראשון של הקבוצה השנייה בצירופים הבאים (שבספר שמות)

מבליט את הניגוד בין שתי הקבוצות :

שמות כ 10 : ויום השביעי שבת ליהוה אלהיך לא-תעשה כל-מלאכה אתה ובנך-ובתך Xעבדך ואמתך

ובהמתך וגרך אשר בשעריך

שמות כד 1 : ואל-משה אמר עלה אל-יהוה אתה ואהרן Xנדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל והשתחוויתם

מרחק

שמות כד 9 : ויעל משה ואהרן Xנדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל

בפסוק כ 10 קיים ניגוד קבוצת המשפחה מול קבוצת הלא-משפחה, ובפסוקים כד 1 ו- 9 "אתה (משה)

ואהרן" מול אנשים אחרים.

יש צירופים בעלי חמישה שמות או יותר שבהם שניים או שלושה שמות מחוברים בנפרד בצורה "2 + 3",

"2 + 2 + 3", "2 + 3" וכו'. לדוגמה :

ברי לב 6 : ויהי-לי שור וחמור Xצאן ועבד ושפחה (2 + 3)

ברי לו 23 : ואלה בני שובל עלון ומנחת ועיבל Xשפו ואונם (2 + 3)

ברי מו 16 : ובני גד צפיון וחגי Xשוני ואצבן Xערי וארודי ואראלי (2 + 2 + 3)

ברי מו 21 : ובני בנימן בלע ובכר ואשבל Xגרא ונעמן Xאחי וראש Xמפים וחפים וארד (3 + 2 + 2 + 3)

דה"א א 36 : בני אליפו תימן ואומר Xצפי וגעתם Xקנו ותמנע ועמלק (2 + 2 + 3)

דה"א א 40 : בני שובל עלין ומנחת ועיבל Xשפי ואונם (2 + 3)

דה"א ד 32 : וחצריהם עיטם ועין Xרמון ותכן ועשן ערים חמש (2 + 3)

דה"א כה 3 : לידותון בני ידותון גדליהו וצרי וישעיהו Xחשביהו ומתתיהו ששה (2 + 3)

דה"ב ט 21 : אחת לשלוש שנים תבואנה אניות תרשיש נשאות זהב וכסף Xשנהבים וקופים ותוכיים (2 + 3)

דה"ב ט 24 : והם מביאים איש מנחתו כלי כסף וכלי זהב ושלמות Xנשק ובשמים Xסוסים ופרדים דבר-שנה בשנה (3

+ 2 + 2)

לעתים רחוקות וי"ו החיבור חסרה לפני השם האחרון בספר דברי הימים :

דה"א א 42 : בני-אצר בלהן וזעון Xיעקן

דה"א ב 25 : ויהיו בני-ירחמאל בכור חצרון הבכור רם ובונה וארן ואצם Xאחיה

דה"א ג 20 : וחשבה ואהל וברכיה וחסדיה X יושב חסד חמש

דה"א כו 7 : בני שמעיה עתני ורפאל ועובד X אלזבד

אולי ניתן להצביע על הצירופים בעלי שמות מרובים בשילוב מבנים שונים. לדוגמה :

בר' כה 13-15 : ואלה שמות בני ישמעל בשמתם לתולדתם בכר ישמעאל נבית וקדר ואדבאל ומבשם ומשמע

ודומה ומשא X חדד ותימא X יטור X נפיש וקדמה

שמות א 1-4 : ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו ראובן X שמעון X לוי ויהודה X

יששכר X זבולן ובנימן X דן ונפתלי X גד ואשר

בפסוקים בר' כה 13-15 נמצא צירוף בחזרה על וי"ו החיבור ("בכר ישמעאל נבית וקדר ואדבאל ומבשם ומשמע ודומה ומשא"), ואחריו צירוף בצורה $2 + 3$ ("X חדד ותימא X יטור X נפיש וקדמה"). בפסוקים שמות א 1-4 נמצאים שני צירופים עם וי"ו החיבור לפני השם האחרון ("ראובן X שמעון X לוי ויהודה", "X יששכר X זבולן ובנימן"), ואחריהם בא צירוף עם וי"ו החיבור לפני כל השם השני של זוגות שמות ("X דן ונפתלי X גד ואשר").

צירופים אחרים. לדוגמה :

שמות כה 4 : ואלה הבגדים אשר ישעו חשן ואפוד ומעיל וכתנת תשבץ X מצנפת ואבנט

דב' כז 13 : ואלה יעמדו על-הקללה בהר עיבל ראובן X גד ואשר וזבולו X דן ונפתלי

דה"א ד 24 : בני שמעון נמואל וימין X יריב X זרח X שאול

דה"א כה 4 : להימן בני הימן בקיהו X מתניהו X עזיאל X שבואל וירימות X חנניה X חנני אליאתה X גדלתי

ורממתי עזר X ישבקשה X מלותי X הותיר X מחזיאות

דה"ב לא 15 : ועל-ידו עדן ומנימן וישוע ושמעיהו X אמריהו ושכניהו בערי הכהנים באמונה

סה"י ד 9-11 : ולרוח עולה רחוב נפש ושפול ידים בעבודת צדק X רשע ושקר X גוה ורום לבב X כחש ורמיה

X אכזרי ורוב חנף X קצור אפים ורוב אולת וקנאת זדון מעשי תעובה ברוח זנות ודרכי נדה בעבודת טמאה

ולשון גדופים X עורון עינים וכבוד אוזן X קושי עורף וכבוד לב ללכת בכול דרכי חושך וערמת רוע

פ"ח ו 10-11 : פשרו על הכתיאים אשר יאבדו רבים בחרב נערים X אשישים וזקנים X נשים וטף (2 + 3)

מקדש ס 17-19 : לוא ימצא בכה מעביר בנו ובתו באש X קוסם קסמים ומעונן ומנחש ומכשף X חובר חבר X שואל

אוב וידעונים ודורש אל המתים כי תועבה המה לפני

<טבלה 37> ב. 4. וי"ו החיבור חסרה באמצע הצירוף או בסופו

בר'	שמות	וי'	במ'	דב'
7	14	0	5	5
דה"י	סה"י	מלחמה	פ"ח	מקדש
35	2	0	1	3

(סה"כ: 72 ; ראה עמ' 273)

5. בלי וי"ו החיבור (X 71)

יש צירופים של שמות בלי וי"ו החיבור כלומר, צירופים אסינדרטיים. הצירופים במבנה זה הם ברוב המקרים רשימות שמות אנשים, שמות משפחות או שמות קורבנות.

לעתים הפרט, שהוא רשימת שמות ללא וי"ו החיבור, בא אחרי המשפט המתחיל במילים הכוללות

"זאת" או "אלה". לדוגמה (המשפטים המתחילים במילים הכוללות מסומנים בקו תחת).

בר' לו 15-16 : אלה אלופי בני-עשו בני אליפז בכור עשו אלון תימן Xאלון אומר Xאלון צפו Xאלון קנו X

אלון קרח Xאלון געתם Xאלון עמלק

בר' לו 17 : ואלה בני רעואל בן-עשו אלון נחת Xאלון זרח Xאלון שמה Xאלון מזה

בר' לו 18 : ואלה בני אהליבמה אשת עשו אלון יעוש Xאלון יעלם Xאלון קרח

בר' לו 29-30 : אלה אלופי החרץ אלון לוטן Xאלון שובל Xאלון צבעון Xאלון ענה Xאלון דשן Xאלון

אצר Xאלון דיסן

בר' לו 40-42 : ואלה שמות אלופי עשו למשפחתם במקמתם בשמתם אלון תמנע Xאלון עלוה Xאלון יתת

Xאלון אהליבמה Xאלון אלה Xאלון פינן Xאלון קנו Xאלון תימן Xאלון מבצר Xאלון מגדיאל Xאלון

עירם

במ' ז 84 : זאת חנכת המזבח ביום המשח אותו מאת נשיאי ישראל קערת כסף שתיים עשרה Xמזרק-כסף

שנים עשר כפות Xזהב שתיים עשרה

במ' כו 58 : אלה משפחת לוי משפחת הלבני Xמשפחת החברני Xמשפחת המחלי Xמשפחת המושי X

משפחת הקרחי

או אחרי הצירוף המתחיל במילה "כל". לדוגמה :

במ' ז 87 : כל-הבקר לעלה שנים עשר פרים Xאילם שנים-עשר Xכבשים בני-שנה שנים עשר ומנחתם ושעירי עזים שנים עשר לחטאת

במ' ז 88 : וכל בקר זבח השלמים עשרים וארבעה פרים Xאילם ששים Xעתדים ששים Xכבשים בני-שנה ששים

או אחרי שמות כוללים אחרים. לדוגמה :

במ' כח 27 : והקרבנתם עולה לריח ניחח ליהוה פרים בני-בקר שנים Xאיל אחד Xשבעה כבשים בני שנה דה"א א 51-54 : ויהיו אלופי אדום אלופ תמנע Xאלוף עליה Xאלוף יתת Xאלוף אחליבמה Xאלוף אלה Xאלוף פינן Xאלוף קנו Xאלוף תימן Xאלוף מבצר Xאלוף מגדיאל Xאלוף עירם מקדש כה 12-14 : ובקרבנתמה בו עולה ליהוה פר אחד Xאיל אחד Xכבשים בני שנה שבעת... Xשעיר עזים אחד לחטאת

או ללא שמות כוללים לפני הצירופים. לדוגמה :

דב' כג 20 : לא-תשיך לאחיד נשך כסף Xנשך אכל Xנשך כל-דבר אשר ישך דה"א א 1-3 : אדם Xשת Xאנוש Xקינן Xמהללאל Xירד Xחנוך Xמתושלח Xלמד דה"א א 24-27 : שם Xארפכשד Xשלח Xעבר Xפלג Xרעו Xשרוג Xנחור Xתרח Xאברם הוא אברהם

ישנם מקרים שבהם צירוף שמות יכול להיראות גם כצירוף משפטים שמניים. לדוגמה :

שמות כא 23-25 : ואם-אסון יהיה ונתתה נפש תחת נפש Xעין תחת עין Xשן תחת שן... Xחבורה תחת חבורה

וי' כד 20 : שבר תחת שבר Xעין תחת עין Xשן תחת שן כאשר יתן מוס באדם כן ינתן בן

דב' יט 21 : ולא תחוס עיניך נפש בנפש Xעין בעין Xשן בשן Xיד ביד Xרגל ברגל

דה"א ב 50-51 : בן-חור בכור אפרתה שובל אבי קרית יערים Xשלמא אבי בית-לחם Xחרף אבי בית-גדר

דה"א ג 10-14 : ובן-שלמה רחבעם Xאביה בנו Xאסא בנו Xיהושפט בנו Xיורם בנו...

דה"א ו 5-6 : לגרשום לבני בנו Xיחת בנו Xזמה בנו Xיואח בנו Xעדו בנו Xזרח בנו Xיאתרי בנו

דה"א ח 37 : ומוצא הוליד את-בנעא רפה בנו Xאלעשה בנו Xאצל בנו

דה"א כו 2-3 : ולמשלמיהו בנים זכריהו הבכור X ידיעאל השני X זבדיהו השלישי X יתניאל הרביעי X עילם
החמישי X יהוחנן הששי X אליהו עיני השביעי

<טבלה 38> ב. 5. בלי וי"ו החיבור

בר'	שמות	וי'	במ'	דב'
5	1	1	39	2
דה"י	סה"י	מלחמה	פ"ח	מקדש
22	0	0	0	1

(סה"כ: 71; ראה עמ' 275)

6. שונות

בסעיף זה נביא את הצירופים המאוחים ע"י מילות חיבור אחרות ונשווה את התנהגותה של וי"ו החיבור
לזו של מילות החיבור האחרות.

נמצאים צירופים שבהם 'או' חוזרת:²⁴⁸

שמות ד 11 : מי-ישום אלם או חרש או פקח או עור

וי' יא 32 : וכל אשר-יפל-עליו מהם במתם יטמא מכל-כלי²⁴⁹ עץ או בגד או-עור או שק

וי' יג 58 : והבגד או-השתי או-הערב או-כל-כלי העור אשר תכבס וסר מהם הנגע וכבס שנית וטהר

וי' יג 59 : זאת תורת נגע-צרעת בגד הצמר או הפשתים או השתי או הערב או כל-כלי-עור לטהרו או לטמאו

וי' יז 3 : איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או-כשב או-עז במחנה או אשר ישחט מחוץ למחנה

וי' כא 18-20 : כי כל-איש אשר-בו מום לא יקרב איש עור או פסח או חרם או שרוע או איש אשר-יהיה בו

שבר רגל או שבר יד או-גבן או-דק או תבלל בעינו או גרב או ילפת או מרוח אשך

וי' כב 22 : עורת או שבור או-חרוץ או-יבלת או גרב או ילפת לא-תקריב אלה

²⁴⁸ השווה, בצירוף עם חזרת מילת היחס 'על' בפסוק שמות כב 8 אין 'או' מופיעה בין השמות: "על-כל-דבר-פשע על-

שור על-חמור על-שה על-שלמה על-כל-אבדה אשר יאמר כי-הוא זה".

²⁴⁹ נסמך משותף.

וי' כב 27 : שור או-כשב או-עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו

במ' ט 22 : או-ימים או-חדש או-ימים בהאריך הענן על-המשכן לשכן עליו יחנו בני-ישראל ולא יסעו ובהעלתו יסעו²⁵⁰

במ' יח 17 : אך בכור-שור או בכור כשב או-בכור עז לא תפדה קדש הם

דב' יג 7 : כי יסיתך אחיך בן-אמך או-בנך או-בתך או אשת חיקך או רעך אשר כנפשך בסתר לאמר נלכה

ונעבדה עלהים אחרים אשר לא ידעת אתה ואבתיך

דב' כט 17 : פן-יש בכם איש או-אשה או משפחה או-שבט אשר לבבו פנה היום מעם יהוה אלהינו

מקדש נב 9-10 : ואם יהיה בו מום פסח או עור או כול מום רע לוא תזבחנו לי

מקדש נד 19-21 : ואם ישיתכה אחיכה בן אביכה או בן אמכה או בנכה או בתכה או אשת חיקכה או ריעיכה אשר

כנפשכה בסתר לאמור נלכה ונעבודה אלוהים אחרים אשר לוא ידעתמה

מלחמה ז 4-5 : וכול²⁵¹ פסח או עור או חגר או איש אשר מום עולם בבשרו או איש מנוגע בטמאת בשרו כול

אלה לוא ילכו אתם למלחמה

בדוגמה הבאה 'אם' מופיעה לפני כל שם כולל השם הראשון :

דה"א כא 11-12 : ויבא גד אל-דויד ויאמר לו כה-אמר יהוה קבל-לך אם-שלוש שנים רעב ואם-שלשה

חדשים נספה מפני-צריך וחרב אויבך למשגת ואם-שלשת ימים חרב יהוה ודבר בארץ ומלאך יהוה משחית

בכל-גבול ישראל

בשני המקרים הבאים 'גם' חוזרת לפני כל שם כולל השם הראשון :

בר' כד 25 : ותאמר אליו גם-תבן גם-מספא רב עמנו גם מקום ללון

בר' מג 8 : ונחיה ולא נמות גם-אנחנו גם-אתה גם-טפנו

לאור דוגמות אלה ניתן לשער שלא כמו בצירופים המאוחרים ע"י וי"ו החיבור אין חילוף חופשי בשימוש

במילות החיבור האחרות.

²⁵⁰ כאן 'או' מופיעה גם לפני השם הראשון.

²⁵¹ נסמך משותף.

<טבלה 39> השוואת חזרה ואי-חזרה לפי טקסטים נבחרים

טווח % לאי-חזרה וממצעו	ב. אי-חזרה על וי"ו החיבור						א. חזרה על וי"ו החיבור	
	1. וי"ו החיבור לפני השם האחרון	2. וי"ו החיבור לפני כל השם השני של זוגות שמות	3. וי"ו החיבור לפני שני השמות האחרונים בצירופים בעלי ארבעה שמות או יותר	4. וי"ו חסרה באמצע הצירוף או בסופו	5. בלי וי"ו החיבור	סה"כ לאי-חזרה		
~ 18.181% 61.728% ממוצע: 38.969%	53 (69.735%)	6	4	1	7	23 (30.263%)	ברי	
	52 (59.770%)	19	1	0	14	35 (40.229%)	שמות	
	18 (81.818%)	1	1	1	0	4 (18.181%)	וי	
	31 (38.271%)	4	2	0	5	50 (61.728%)	במי	
	25 (55.555%)	9	4	0	5	20 (44.444%)	דבי	
41.228%	134 (58.771%)	20	13	4	35	94 (41.228%)	דה"י	
~ 12.5% 26.829% ממוצע: 20.517% (מגילת פ"ח לא נכללה כאן.)	7 (77.777%)	0	0	0	2	2 (22.222%)	סה"י	
	14 (87.5%)	1	0	1	0	2 (12.5%)	מלחמה	
	0	0	0	0	1	1	פ"ח	
	30 (73.170%)	6	1	0	3	11 (26.829%)	מקדש	
	364 (60.066%)	66	26	7	72	242 (39.933%)	סה"כ	

לפי הטבלה:

- מספר החזרות על וי"ו החיבור גבוה ממספר אי-החזרות ברובם המכריע של הטקסטים.²⁵²

- החזרה על וי"ו החיבור תדירה יותר במגילות מאשר בספרי המקרא. אין אנו מוצאים כאן אותו הבדל

דיאכרוני שראינו בשני הפרקים הראשונים, דהיינו, בתחומי מילות היחס ותווית המושא הישיר אחוזי

הממוצע לאי-החזרה גבוהים יותר בספרים מימי הבית השני ובמגילות מאשר בספרים מימי הבית הראשון.

- הטקסט שבו אחוז אי-החזרה גבוה ביותר הוא ספר במדבר, ואילו הטקסט שבו אחוז אי-החזרה נמוך

ביותר הוא מגילת מלחמה.

²⁵² לפי בדיקתו של צפרי (תשמ"ה, עמ' 79, 85, 91) גם במשנה הקבוצה הגדולה ביותר היא קבוצת הצירופים שבהם

וי"ו החיבור חוזרת ("סינדיסיס שלם").

- הנתונים מוכיחים שסגנון האיחוי בעברית קדומה אינו אחיד אלא נמצאים מבנים שונים. בין המבנים השונים של אי-החזרה על וי"ו החיבור ניכרים מבנים "וי"ו החיבור לפני השם האחרון" (שמופיע במקרים רבים עם צירופי שמות פרטיים או צירופים שכיחים אחרים), "וי"ו החיבור חסרה באמצע הצירוף או בסופו" ו"בלי וי"ו-החיבור" (שבא בדרך כלל עם רשימות שמות אנשים או שמות משפחה או שמות קורבנות, במיוחד בספר במדבר). לעומתם, המבנה "וי"ו החיבור לפני שני השמות האחרונים בצירופים בעלי ארבעה שמות או יותר" נדיר.